

„Az is a játék része, hogy nem hagyjuk meghalni nagy elődeinket”

Interjú Simon Adrival

A Magyar Írószövetség Arany János-émlékéhez kötődő irodalmi pályázatán vers kategóriában Simon Adri költő, kritikus, szerkesztő nyerte el az első helyezést *Arany Metszés* című írásával. Az alábbiakban a díjazott versről kérdeztük a szerzőt.

– *Hamar felfedezheti az olvasó, hogy Arany János A Tetétleni halmon című költeményének sorait építed be a díjazott versedbe. Hogyan esett épp erre a versre a választásod?*

– Fellapoztam a Magyar Elektronikus Könyvtár Arany János-fejezetét valami hívószóval, amire már nem emlékszem, és valahogy ez a vers került a látóterembe, ebből indultak meg bennem sorok, amikre felépült egy saját sztori. A választás tehát véletlenszerű, egyben nyilván sorsszerű.

– *Legalább ennyire érezhető Arany Epilógus című versének jelenléte, csak itt nem a vers sorait, hanem annak gondolatiságát emeled be a versbe. Mennyire tudatos, hogy e két módon is bevonod, megidézed őt?*

– Bevallom, az *Epilógus* gondolatkörének megidézése egyáltalán nem volt tudatos, de valóban van egy hangulati átfedés, valamint a közös omnibusz- és útszéltematika, amire nyilván emlékeztem, de nem volt előttem maga a vers. Viszont ami az írás során nem tudatos, még nem véletlen. A vers ugyanúgy írja szerzőjét, mint fordítva; balgaság lenne azt gondolni, hogy döntéseinket mindig racionálisan hozzuk, verseinket pedig a tiszta ész világosságában, a többi szövegtől elkülönülten írjuk.

– *Már a cím és az alcím is egyfajta játékosságot sugall (Arany Metszés, Hommage à A. J. & Co.). Az arany metszés mint fogalom már önmagában is számos értelmezési lehetőséget kínál. Ennyire fontos neked a játék? Mennyire jellemző ez más műveidre?*

– Elég fontos. A játék a költészetben kívül is kedves időtöltésem, az a szerencse történt velem, hogy gyerek maradtam, amennyire lehetett, és ez így az élet felén túl feltehetően már nem fog változni. Sajnos a mindennapi teendők zuhatagában elvesz a játéka számítható idő, ezért is fontos, hogy legalább a versekben megélhessem. A rímek, a ritmus, a metaforák játéka megemeli a költeményt, dimenzionálja, és ezt Arany mester is pontosan tudta. A művészi arányérzéknek tökéletesen a birtokában volt, vele a szél is Arany metsző, amiben andalog az ember.

– *A játékosságon túl, a vers mint ha mindjárt az első sorával üzeni akarna arról, hogy hova is helyezed Arany János személyét, életművét, de társadalompolitikai szempontból is („Az Arany János utca nyugatnak egyirányú”). Ezt csak a rendszerváltás idején szocializált negyveneseként gondolom így, vagy van e mögött valamiféle tudatosság?*

– Köszönöm a társadalompolitikai továbbgondolást, vevő vagyok

rá, mivel én is rendszerváltáson szocializálódott negyvenes vagyok. Sajnos azóta rájöttem, hogy tárgyi tévedés történt a részemről, ugyanis az Arany János utca a Nádor utcáig keletnek egyirányú. E felismerés viszont párhuzamba állítható azzal az új keletű sejtlemmel, hogy Magyarország is csakugyan keletnek egyirányú, de minimum ugyanaz a komország, mint száz évvel ezelőtt. Mindazonáltal az egész társadalmi-politikai fogalomkörünk újraalkotásra, újraértelmezésre szorul, a régi fogalmak elavultak, tartalmukat veszítették. Úgy látom, egy átalakulás veszi épp kezdetét – de az is lehet, hogy már zajlik egy ideje; ezeket a korszakhatárokat mindig csak utólag látjuk tisztán, ha egyáltalán.

– *Tovább haladnék a társadalompolitikai mezsgyén. Egy kicsit félénk kerékpáros gurul az Arany János utcán, akit a rettenet űz ki a szembeforgalomból, s aki bizony észreveszi, hogy miután a „turista mindentlító-járgány” elől a padkára szorul, ott egy hajléktalan „pár forintot tarhálna”. Igazi tájkép, ahogy A tetétleni halmon, és igazi társadalomkép, mint az Epilógus. Ez érdekel Aranyból, magad is ennyire fontosnak tartod, hogy a társadalmi jelenségeket megmutasd verseidben?*

– A költő idegrendszere érzékeny műszer, a társadalmi vetület,

a kapcsolódó érzelmek, elfogultságok nyomban megmutatkoznak az írásműben. Azt hiszem, el sem tudnám titkolni, hogy a XXI. század elejének Magyarországon élek, Kelet-Közép-Európában. Ismerek olyanokat, akik a közéleti költészetet – jelentsen ez bármit is – direktben művelik, és nem is rosszul; én ennél jóval visszafogottabb vagyok, a verseimen inkább csak átsejlik ez a réteg; és ez a visszafogottság jellemzi Aranyt is, egy olyan befelé élés, ami sokkal rokonszenvesebb számomra, mondjuk, Petőfi harsány extrovertáltságánál.

– *Közbevetem a kérdést, lévén divatos: Czóbel Minka említése a férfi–nő viszonylat miatt volt érdekes számodra, vagy inkább a korát jelentősen megelőző költő(nő) okán?*

– Hozta a rímhelyzet. A company-ba ő is beletartozik mint kortárs költő Aranyék idején.

– *Versed számomra legalább három síkon értelmezhető: egy bicikliút az Arany János utcán, egyfajta tájkép, ahol a jelen világát észleljük, aztán egyfajta társadalmpolitikai felfogás, vagy inkább hozzáállás, odafordulás kifejeződése, nem utolsósorban Arany költészetének, jelentőségének felmutatása, s vallomás a hozzá/hozójuk (& Co.!) fűződő viszonyokról. Valóban dolgozott benned ennyiféle szándék?*

– Az a szándék dolgozott bennem, hogy megnyerjem az Írószövetség Arany 200 pályázatát, mert csábító volt a pénzdíj, amit nyerni lehetett. Ezek a jelentésrétegek szépen felépültek a vers születésekor, én is érzékeltem, de nehéz erről beszélni, mert ha flow-ban vagyok, akkor csak megtörténik velem a dolog, nincs konkrétan

olyan, hogy írói szándék megintenció. Kicsit úgy látom ezt, mint ha az a vers már meg lenne valahol egy misztikus cloud-ban, nekem csak életre kell beszélnem, bele kell mártanom az előhívó folyadékba. És hogy közben nyugodtan ráhatározhatok erre a folyamatra, bízom a költészet erejében, mint ha egy tenger lenne, aminek a hullámai megtartanak, csak fel kell feküdnöm rájuk.

– *Írod, hogy „mert aki bliccel, megbüntetik durván”. Valóban ilyen számon kérőnek, erőszakosnak érzed a jelent, ahogy a metró ellenőrei kapcsán ezt megírtad, vagy inkább csak utalsz ilyen esetekre, amelyek a sajtóban is publicitást kaptak?*

– Többnyire számon kérőnek és erőszakosnak érzem a világunkat, jóllehet nekem általában sikerül kibújni a szorításából, nem-konvencionális életet élek, nem vagyok társadalmilag reprezentatív. Nem kapott ugyan sajtópublicitást, de tavalý befizettem egy harmincezeres blicc-csekket, ami fáj egy kissé, ez tört fel bennem. Így jár, aki lusta, és nem biciklizik.

– *Azt hiszem, a vers egyik legszebb része, amikor azt írod, hogy „gyöngye mellkasát reszketni ha látom, / ráadnám vízhatlan bringás kabátom”. Ennyire félted őt, ennyire kedveled, ennyire veszélyben látod?*

– Tudható, hogy Arany János a Petőfi-szobor 1882. október 15-iki avatásán megfázott, és tüdőgyuladást kapott. Ettől kezdve állapota fokozatosan romlott, és néhány nappal később meghalt. Mire a vers a végéhez ér, a nexus a költővel annyira bensőséges, hogy előtörnek az óvó-védő ösztöneim. Az is a játék része, hogy nem hagyjuk

meghalni nagy elődeinket, hanem folytatjuk a történetüket – ezt játszottam annak idején Nikola Teslával vagy Bartók Bélával is. Bármiféle túlzás nélkül mondom: életre kelthető, élővé, aktuálissá beszélhető azok alakja, akik méltók rá, és kiállják az idők próbáját. Ez az igazi halhatatlanság – én legalábbis azt hiszem, elégedett lennék, ha még sokáig játszanának velem.

– *Provokatívabb kérdés: szoktál bánkódni azon, „hogy az én könyvem még nincsen megírva”?*

– Meg van írva, csak elő kell hívni a sötétkamrában. Komolyabban: bánkódni a múlton hiábavaló, hiszen azon már nem változtathatunk. A jelenen és a jövőn viszont annál inkább, és ha felismerjük, hogy a sorsunk alakítása a mi kezünkben van, és ehhez minden segítséget meg is kapunk, ha úgy állunk hozzá, nincs miért aggódni. A jövő bizonytalan; bármelyik nap lehet az utolsó, ezért érdemes úgy élni, hogy abban mi és más is jól érezze magát, legyen benne köszönet. Nem bánkódom, hiszen hagynak és segítenek alkotni, a költői pályán talán több van még előttem, mint mögöttem. De még ez sem fontos. Inkább az a feladatom, hogy amennyire tudok, vigyázzak a hardverre, a test és a szellem épiségére, a többit majd a gondviselés elrendezi. Nem vágyom díjakra, kitüntetésekre, főleg annak fényében, amilyen lehangoló történet folyik ezekért, nem vagyok hajlandó beállni ebbe a sorba. Arra vágyom, hogy minél több időt töltsék a jelenben, katarzist éljek és adhassak át, hogy élni segítsék, ahogy nekem is élni segítenek kedvenc kortárs és nem kortárs költőim, pályatársaim, barátaim.

Nemes Attila